

Vår ref: HS 30. august 2019

Det vises til invitasjon til å komme med innspill til bekjempelsesplan for PD. Tekna takker for muligheten til å komme med innspill, som er utarbeidet i samarbeid med Akvaveterinærenes forening (AVF).

Tekna er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med rundt 80.000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra teknisk-naturvitenskapelig fagområde. Akvaveterinærenes forening (AVF) er en særforening under Den norske veterinærforening. AVF ble stiftet i 1990 og arbeider for å ivareta medlemmenes faglige, fagpolitiske og kollegiale interesser.

Bekjempelsesplan- pankreassykdom (PD) på fisk

Den foreslåtte bekjempelsesplanen for PD inneholder mange gode og viktige tiltak for å hindre spredning av PD nordover og redusere smitten i endemiske områder. Det strammes tydelig inn på flytting av fisk og bruk av ventemerd og det skilles på SAV subtyper i endemisk område. Dette mener Tekna og AVF er en helt riktig og helt nødvendig vei å gå for å kontrollere PD bedre. Det er imidlertid viktig å presisere betydningen av å begrense smittepress mot overvåkningssonene for å unngå videre spredning av PD, og da særlig overvåkningssonen i nord. Høringsbrevet oppgir at et av hovedmålene med Mattilsynets forvaltning skal være å: «*Gi de nasjonale overvåkningssonene i PD-forskriften et smittehygienisk vern mot introduksjon av PD-virus.*» Dette kan oppnås gjennom:

- Vaksinerings mot PD i endemisk område (vaksinerings gir redusert virusutskillelse)
- Vaksinerings mot PD i branngater tilgrensende nasjonale overvåkningssoner
- Unngå etablering av PD i branngater som grenser til nasjonale overvåkningssoner
 - o Opprettelse av kontrollområder, streng biosikkerhet og robust sonestruktur med koordinert brakklegging anses om aktuelle og hensiktsmessige tiltak

Overvåkningssonen like nord for endemisk område, Nord-Trøndelag til Bindal, ble i 2016 rammet av en PD-epidemi som resulterte i at SAV2 ble påvist på 13/40 sjølokaliteter og i alle soner unntatt én i produksjonsområde7 (PO7)¹. Status pr. august 2019 er 11 måneder uten funn av PD.

¹ «PD kan bekjempes!» B. Gillund, K. Lervik, A. Westgård, P. Midtlyng. Norsk Fiskeoppdrett 4, 2019

Erfaringene var at omforente biosikkerhetstiltak, sonestruktur med koordinert brakklegging, vaksinerings og reguleringer gitt gjennom kontrollområdeforskrift i kombinasjon var svært effektive i å begrense og bekjempe PD. Dette er aktuelle tiltak for å redusere konsekvensen av PD i endemisk område.

En stor svakhet for helheten er at det i store deler av landet fortsatt er for små koordinerte produksjonsområder. Vi skjønner at dette er noe som må løses i andre planer, men vi ønsker likevel å poengtere nødvendigheten av koordinerte utsett og brakklegging av større områder for å få det vi mener er god nok kontroll med sykdommen. Historien om PD viser tydelig at sykdommen ikke kan bekjempes gjennom enkelttiltak, men at det kreves en helhetlig strategi med kombinasjon av flere smittereduserende tiltak.

Del I punkt 2.0: Når det gjelder vurdering av smitterisiko så mener vi at PCR er et viktig verktøy for smitteovervåkning, spesielt siden det er grunn til å tro at PD smitter mest før klinikk oppstår. Derimot mener vi at PCR-prøver ikke kan brukes for å friskmelde fiskegrupper for å få dispensasjon fra PD-bekjempelsesplan relatert til flytting av fisk ut av PD-sonen. Flytting av fisk innebærer alltid en viss smitterisiko og føre-var-prinsippet bør veies tungt. Graden av risiko er delt opp i høy, moderat og lav. Det bør være særskilte grunner til at en risiko blir vurdert som lav når det gjelder PD. Selv i Hordaland hvor lokalitetene ligger tett er det områder som klarer å begrense PD-smitten og en smitte av fisk som fortsatt skal stå lenge i sjø er alvorlig. Ambisjonen må være å redusere PD i endemisk sone og da kan man ikke som en hovedregel vurdere smitterisikoen her som lav.

Del II punkt 3.2: Det er veldig positivt at det foreligger krav om beredskapsplaner som tar høyde for lukket transport og slaktning. Dette er et viktig signal og bevisstgjøring av oppdretterne for å sikre god nok gjennomføring av flytting av fisk og bruk av slaktemerd. Vi håper disse planene blir kritisk fulgt opp. Dette vil fordre en omfattende planlegging for mange oppdrettere for å ende med en plan med tilstrekkelig gjennomføringsevne. Erfaringer fra PO7 hvor det er gjennomført hele sesonger utelukkende med lukket transport og slaktning som følge av SAV2-epidemien i 2016/2017 viser at dette er et effektivt og gjennomførbart tiltak.

I forbindelse med flytting av fisk som har vært berørt av sjøvann, så skal fisken være klinisk frisk og PD-prøver skal tas i forkant. Vi vil bare presisere viktigheten av at påvisning av SAV må tolkes som at fisken ikke er klinisk frisk, spesielt med tanke på at virusutskillelsen er stor før man ser klinikk.

Del III punkt 2.1: Bruk av midtnyre i PD-prøvetakning på RNAlater er en dårlig strategi fordi det i midtnyra hovedsakelig foregår urinproduksjon, hodenyre er det som er foretrukket for påvisning av agens. Histologi av midtnyre alene sammen med hjertevev vil heller ikke kunne gi svar på hvilke andre sykdommer fisken eventuelt har, til det trengs full organpakke. For påvisning av PD er også pankreas et viktig vev. Vi mener at OIE-manualen er utdatert på dette punktet. Ved prøvetakning fra bukhulen er det også en reell sjanse for kontaminering fra vaksinen. Å basere seg på prøvetakning til PCR fra bukhulen vil føre til stor usikkerhet rundt prøveresultatet. Generelt mener vi også at man heller bør satse på en mer systematisk screening også i endemisk PD-sone for å lettere kunne fange opp en infeksjon av SAV2 i SAV3-land og omvendt. Ved bruk av systematisk screening faller også argumentasjonen for behovet for midtnyra bort.

Del III punkt 3: Blant punktene som oppsummerer tiltak for god resultatoppnåelse av vaksining, inngår ikke vaksinasjonsgrad innenfor hva som regnes som en epidemiologisk enhet. Så lenge utsett- og brakkleggingsstrategien for noen smittemessige områder ikke er gode nok; hvor det er overlapp mellom nyutsatt fisk og allerede infisert fisk i området vil man måtte ha en vaksine med veldig god effekt for at den skal virke godt nok. Det pekes på at man i områder på Vestlandet har gjennomvaksinert laksen i flere år uten at man har sett gode nok resultater av dette. Da må det legges til at det blant annet i Hordaland er mye ørret i sjøen som ikke vaksineres mot PD, men som også infiseres av viruset og dermed også er med på å drive og vedlikeholde smittepresset. En vaksinasjonsstrategi må innebefatte alle mottagelige arter for å få fullgod effekt.

Vedrørende endring av PD-forskriften, nytt annet ledd i § 8 om båndlegging av anlegg ved mistanke om PD grunnet smittekontakt:

PD er en svært smittsom sykdom, og ut fra sykdommens natur vil også smittekontakt gi «grunn til mistanke» om PD, slik dette defineres i matloven. Med smittekontakt menes kontakt med et akvakulturanlegg som har mistanke om eller påvist PD, og hvor kontakten kan ha ført til at smitte er overført til et anlegg som i utgangspunktet er fri for PD. Typisk kan slik kontakt være flytting av fisk, via båter, bruk av felles utstyr, korte avstander i sjø etc»

«Vi foreslår derfor å legge inn et nytt annet ledd i forskriftens § 8: Side6 "Mattilsynet kan forby flytting av fisk inn til eller ut av et akvakulturanlegg som har hatt smittekontakt med et akvakulturanlegg med mistanke om eller påvist PD, dersom dette er nødvendig for å kontrollere et utbrudd.»

Nytt annet ledd i § 8 støttes, men begrepet «kort avstand i sjø» gir stort rom for tolkning. Det er en del variasjon mellom studier når det gjelder vektlegging av avstandens betydning for risiko for PD-smitte. «Kort avstand» bør konkretiseres og defineres nærmere.

Denne PD-bekjempelsesplanen mener vi er et viktig steg i riktig retning. PD er en sykdom som har store negative konsekvenser for fiskevelferden og er altfor alvorlig til at oppdretterne selv bør få legge premissene for hvordan denne skal håndteres. Det er et stort behov for en proaktiv og enhetlig forvaltning for å begrense og bekjempe PD og dette er et nasjonalt ansvar.

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten
generalsekretær